

Ügyvédek

A MAGYAR ÜGYVÉDI KAMARA
FOLYÓIRATA

lapja

LXII. évfolyam 5. szám

2023 szeptember–október

**Nagy nemzetközi figyelmet keltett
az európai ügyvédség bécsi ülésének (képünk) nyilatkozata -
Ferenc pápa is értékelte a Vatikánban és megköszönte 41 pontjukat**

Tartalom

- 2 **Az európai ügyvédek képviselői és Ferenc pápa mélyen elkötelezettek a jogállamiság sérthetatlensége mellett**
- 6 **Az erőszak veszélyének kitett és áldozatául esett nők megvédését szorgalmazó, fontos nemzetközi dokumentumot fogadott el a MÜK**
- 9 **A jogtanácsosok ügyvédi kamarai integrációja befejeződött, a közös fedél alatt eredményes munka folyik**
K. A.
- 11 **A jogtanácsosi hivatás kialakulása és jogi helyzete Magyarországon**
Dr. Bittsánszky Géza Ádám
- 16 **Javaslatok a közbizalomra érdemtelenység mérlegelésének szempontjaihoz**
Dr. Posta Attila, Dr. Kiss Otília
- 20 **Lefoglalhatók-e a korai védői titkok?**
Dr. Garajszki Zoltán
- 24 **A flow és a (védő)ügyvéd**
Dr. Fenyvesi Csaba
- 28 **Az ügyfél nem jogosult bejelentést tenni**
Dr. Dékány Dóra, Dr. Molnár Adél
- 32 **Az önálló rendeltetési egység**
Dr. Hidasi Gábor, Dr. Tóth Balázs
- 34 **Ókori logikái fejtörő: Prótagorasz és tanítványa pere**
Dr. Pödör Lea PhD
- 40 **Az ügyvédek jogi tanácsadásának vizsgálata nyelvészeti szemszögből**
Dr. Virágh Árpád
- 46 **A közigazgatás görbe szemmel**
Dr. Szabó Kálmán
- 48 **Rásó ügyvédi múzeum Vasváron**
Rásó Miklós Béla

Ügyvédek Lapja A Magyar Ügyvédi Kamara hivatalos lapja **Megjelenik:** kéthavonta **Példányszám:** 15 300 **Főszerkesztő:** Dr. Havasi Dezső **Főmunkatárs:** Dr. Hidasi Gábor **Rovatvezető:** Dr. Bálint Szilvia, Dr. Becker Tibor **Munkatárs:** Dr. Kaszás Beáta **A szerkesztőség címe:** Magyar Ügyvédi Kamara, 1054 Budapest, Szemere u. 8. **Kiadja:** PanPress Kft. **Felelős kiadó:** a PanPress Kft. vezetője. **Lapigazgató:** Komlós Attila **Szerkesztőség:** ugyvedeklapja@panpress.hu **Telefon:** (+36-1) 633-3366 **Fax:** (+36-1) 700-1987 **Lapnyilvántartásba vételi szám:** 163/0594-1/2007 (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal) **ISSN** 1216-9102 **Hirdetésfeladás:** www.panpress.hu/hirdetes

Fotók: Panpress, archív és Adobe Stock

Ma már nem csupán alkalmazói, de formálói is

A jog egyre hatékonyabb erővé válik a nemzetközi kapcsolatokban, mivel az államok és más nemzetközi szereplők elismerik annak fontosságát, mi több: az abból fakadó kötelezettségeiket. Bár a nemzetközi jog végrehajtási mechanizmusai nem mindig olyan erősek, mint a nemzeti jogrendszerekben, a jogi normák és elvek mégis befolyásolják az államok és más kötelezettek viselkedését és döntéseit. Adott esetben akár garanciát is jelentve így a jog irányában esetleg elhajlásokra hajlamos hatalmi entitásokkal szemben.

A nemzetközi ügyvédi munka sok olyan területet érint, amelyekben a jogi szakembereknek nincsenek határok közötti korlátozások. Az alábbiakban csupán néhány fontosabb területet és aspektust érintünk: a nemzetközi kereskedelmi szerződések (ismerve, átlátva a különböző országok bonyolult jogrendszerét), nemzetközi vitarendezés (szerződések vitarendezési záradékainak kidolgozása, a választott bíróságok vagy választotti eljárások ajánlása), nemzetközi emberi jogok (kulcsszerep különösen akkor, ha államok vagy nagyvállalatok sértik az egyének jogait), nemzetközi büntetőjog (nemzetközi bűncselekmények, és akár a háborús bűncselekmények vagy népiirtás üldözése), migráció és menekültjog (érintettek képviselete), környezetvédelmi jog (globális környezeti kérdések, éghajlatváltozás, ezeknek a nemzetközi jogi keretekben történő kezelése), nemzetközi együttműködés (a kormányok és a nemzetközi szervezeteknek segítése a nemzetközi egyezményeknek és szerződéseknek való megfelelés érdekében), jogi oktatásban és képzésben való aktív részvétel nemzetközi szinten.

Mindezt azért idéztük most emlékezetbe, mert jelen lapszámunkban is közlünk két különösen is fontos írást, amelyek a fentieket jól igazolják. Az európai kontinensen, azon belül is az Európai Unió tagállamaiban egyre jelentősebb szerepe van az ügyvédség véleményének. Tapasztalataikat a „frontvonalról” szerzik be, hiteles képet tudnak kapni és összegezni azokról a problémákról, hatalmi kísértésekről és elhajlásokról, háttérben meghúzódó veszélyes csapdákról, mindezek orvoslásáról, amelyek napjaink és a holnap embereinek jogbiztonságát, egyben társadalmi jólétét szolgálják.

A régi messzeségbe távolodott már az a világ, amikor egy-egy régió, egy-egy ország, mi több, ma már egy-egy kontinens is „jól elvolt” a maga belső egységnek vélt zártságában. Ma már – tetszik-nem tetszik –, minden összefügg mindennel. A jog világában is. Lehet ezen sopánkodni, szörnyülködni. Lehet az egykor megszokott és egyszerű(bb)nek tűnt világ után sóhajtozni. A változások, nevezzük bátran fejlődésnek, egyre határozottabban törnek utat maguknak. A provinciális ügyből partikuláris lett, abból regionális, abból országos, abból országrégiók része, abból kontinentális, abból meg globális lett. Ez utóbbit lehet negatívnak is tekinteni, a vele együtt járó globális, a maga egyszerűsített pragmatizmusában mindent egybemosó, továbbá morális, politikai-gazdasági és még ki tudja mennyi negatív mellékhatása miatt. Ami ellen azonban lehet – összefogva és cselekedeteinket, jogi megoldásainkat harmonizálva – tenni, küzdeni. Ám egyben nagy hiba lenne mindeme történések mögött-fölött nem meglátni azt a folyamatot is, ami összességében az emberiség sajátos (legyen: nemzeti) színeit megtartja, de gyakorlati érdekeit mégis összhangba hozza, a féktelen globális (gazdasági, morális) burjánzást felszámolja, egyben a népek egymásra is figyelő, egymással szoros érintkezőösszegré ébredő univerzálissá válását segíti elő ebben a ma még sok vajúdási fájdalommal terhes világunkban.

Ebben a nagy összefüggésben igenis, az ügyvédség nemzetközi szerepe sokrétű, dinamikus és egyre jelentősebb. E hivatásrend a nemzetközi kapcsolatok kitágulásával és bonyolultságának növekedésével nem csak a jogi késztermék alkalmazói immár, hanem világunk növekvő befolyással rendelkező alakítói is a jogi keretek kialakításában és azoknak való megfelelésben-megfeleltetésben.

Jóesetben mindez a hivatásrenden belül az önbizalom erősödését segíti, a kívülről reá tekintőkben pedig (a széles közvéleményben és a bármikori status quoiban) tiszteletet és tekintélyt kelt. **Komlós Attila**

Gyanúsítás előtti védői titkok alkotmányos értelmezése az EJEB ítéletei alapján

Lefoglalhatók-e a korai védői titkok?

Szokatlanul heves tapsvihart aratott dr. Ibolya Tibor, a legfőbb ügyész bűnügyi helyettese, a XVI. Magyar Jogászegyűlés Büntetőjogi szekcióján, 2023. június 16-án, amikor – kérdésre – úgy nyilatkozott, hogy „A védői titok ott kezdődik, amikor az ügyfél elmegy tanácsot kérni egy ügyvédtől büntető ügyben. Ha még nincs büntetőeljárás, akkor is.” Dr. Bánáti János pontosító kérdésére, hogy ez most akkor ügyvédi titok vagy védői titok, azt válaszolta, hogy védői titok. A következőkben arra keressük a választ, hogy valójában mikortól válik az ügyvédi titok védői titokká és mikortól vonatkozik e titkokra a Be. 310. § (1) bekezdése szerinti abszolút foglalási tilalom.

Dr. Garajszki Zoltán ügyvéd, Nyíregyházi Ügyvédi Kamara

2022-ben azonban a Legfőbb Ügyészség egy gazdasági büntetőügyben még más álláspontot képviselt. A konkrét esetben az ügyfél egy 2020. év eleji adóhatósági határozatból értesült arról, hogy ellene nyomozás folyik. Erre védői meghatalmazást adott ügyvédjének. Néhány hónappal később az ügyfelet őrizetbe vették, majd – még aznap – ügyvédjénél is kutatást tartottak. A kutatás elején – amikor ügyfele már megalapozottan gyanúsítható státusú volt (Be. 386. § (1) bek.) – az ügyvéd benyújtotta védői meghatalmazását a nyomozhatóságnak. A hatóság azonban ennek ellenére lefoglalta a védő titkokat. Amikor az ügyvéd a tőle lefoglalt védői iratok kizárását elutasító főügyészségi határozat felülvizsgálatát indítványozta (Be. 366. § (2) bek.), a Legfőbb Ügyészség azt az álláspontot képviselte, hogy „A Be. a védelemhez való jogot [Be. 3. § (1) bekezdése], továbbá a védő szerepét és jogállását [Be. 42. § (1) bekezdése] a terhelt és a megalapozottan gyanúsítható személy fogalmán keresztül határozza meg. Utóbbiak hiányában dr. XY a (...) nyomozásban nem járhatott el védőként, ezért a Be. 310. § (1) bekezdésében írt abszolút tilalom sem érvényesült.” A kapcsolódó határozatok szerint – a Be. 2020-ban hatályos 45. § (1) bekezdése alapján – érvénytelen az a védői meghatalmazás, mely az előtt kelt, hogy az ügyfelet meggyanúsították volna, tehát védői titok sem keletkezhetett.

A kérdés jelentősége abban áll, hogy az „egyszerű” ügyvédi titkok foglалására viszonylag egyszerű, ha az ügyvédet ré-

szességgel vagy bűnpártolással megalapozottan gyanúsíthatónak minősítik (Be. 310. § (4) bek.). Ez előfordul a hatósági szempontból kellemetlen, ügyféli oldalról alapos és agilis ügyvédekkel szemben, főként gazdasági büntetőügyekben. Az ügyfél gazdasági ügyeiben közreműködő ügyvéd eljárásának minősítése szubjektív, a védőként fellépő ügyvéd pedig természetesen a büntetőeljárás sikerét meg hiúsítani törekszik (Btk. 282. § (1) bek. b) pont). E foglалási lehetőség azonban a védői titkok kapcsán nem alkalmazható, ugyanis a Be. 310. § (1) bekezdése abszolút foglалási immunitást ír elő a védő feljegyzéseire és a védencével folytatott kommunikáció adataira.

Úgy tűnik tehát, hogy a Legfőbb Ügyészség szervezetén belül is bizonytalan megítélésű ez a kérdés. Az ügyvédséget is nyilvánvalóan foglалkoztatja a védői titkok legfontosabb szakaszának, az ügyfélkapcsolat első időszakának megítélése. A természetes gyakorlat ugyanis az, hogy ha valaki értesül az ellene folyó nyomozásról, azonnal védőt hatalmaz meg és védekezik. A kérdés tehát az, hogy az ügyfél gyanúsítását megelőzően védőként meghatalmazott ügyvéd feljegyzései és ügyfelével folytatott kommunikációjának adatai milyen szintű védelmet élveznek.

Az utóbbi időben erről több publikáció is megjelent Bánáti János és Kadlót Erzsébet tollából, korábban Fenyvesi Csaba és Bérczes Viktor is vizsgálta a

kérdést. E sorok szerzője is hosszabb tanulmányt tett közzé a Magyar Jog 2022. évi 7-8. számában¹ Mikortól védő az ügyvéd címmel. Az elmúlt években szinte minden jogász összefüggésben téma az ügyvédi és a védői titok elemzése, legutóbb a Magyar Jogászegyűlés Nyíregyházi Jogásznapiján². Az ügyvéd előadók alapvetően Ibolya Tibor álláspontját osztják, némi hangsúlyeltolódással.

Vizsgáljuk akkor meg az Alaptörvény és az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) joggyakorlata oldaláról, hogy mikortól minősül védői titoknak az ügyvédi titok, továbbá azt, hogy érvényességi feltétele-e egy védői meghatalmazásnak a Be. 3. § (1) bekezdése és 45. § (1) bekezdése szerint, hogy az ügyfél 2020. december 31. előtt kelt meghatalmazás esetén gyanúsított, 2021-től legalább bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható státuszú személy legyen! Azaz, mikortól vonatkozik e titkokra a Be. 310. § (1) bekezdése szerinti abszolút foglалási tilalom.

I. A védői titok kezdő időpontjára vonatkozó álláspontok

a) Gyanúsítástól

Védői titkot csak a büntetőeljárásban eljáró védő őrizhet, azaz csak a gyanúsítás, illetve a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy védelmére szóló meghatalmazás benyújtását követően. Védelemre szóló meghatalmazást 2020. december 31. előtt csak gyanúsítás után, 2021. január 1-jétől csak a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható státus után lehet érvényesen adni. Ezen álláspont szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bek. szerinti „büntető eljárás alá vont” státus pillanata a gyanúsítás közlése. (Korábbi ügyészségi álláspont.)

b) A büntetőeljárás megindulásától

A védelemhez való jog a büntetőeljárás alá vont személyt a teljes büntető eljárás alatt (már az előkészítő eljárási szakaszban is, Be. 391. § (1) bek.) is meg-

illeti. E jog alapján a védelemre meghatalmazott (felkért) ügyvéd védőnek minősül és védői titkot őrizhet, ideértve a gyanúsítás elkerülése érdekében kezelt információkat is. E körben egyes álláspontok megkövetelik a „hivatalos értesítést” is, mely bármely olyan hatósági cselekmény lehet, amiből okkal vonható le következtetés arra, hogy (akár potenciálisan) az adott személy ellen folyamatban van büntetőeljárás. (Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bek. és EJEK szerinti minimum.)

c) Az elkövetést követő első ügyvédi találkoztól

Ha az ügyvéd egy ügyfelétől az általa (esetleg) elkövetett bűncselekmény kapcsán védelmére kap megbízást, akkor az ezen ügygel összefüggő minden adat, irat, kommunikáció védői titokkörbe tartozik. Ilyen például a gyilkos esete, aki a holttest megtalálása előtt már ügyvédhez fordul védelméért, akinek „meggyónja” tettét. Vagy egy közúti balesetet okozó, ha a vele utazó ügyvédjét az előtt hatalmazza meg, mielőtt a helyszínelők megérkeznének. (Közvélekedés szerinti védelmi esetek.)

II. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának értelmezése a védelemhez való jogról

Az EJEK a „gyanúsított” státus kezdő időpontját materiális megközelítéssel határozta meg, több ítéletében, például a Truten v. Ukrajna (18041/08) ítélet 66. §, a Brusco v. Franciaország (1466/07) ítélet 47. §, a Dvorski v. Croatia [GC] (25703/11) ítélet. Ennek alapján az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEK) 6. cikkéhez kiadott Útmutató³ 450. pontja a védelemhez való joggal összefüggésben a következőt rögzítette:

„Ezzel összefüggésben a Bíróság hangsúlyozza, hogy egy személy nem akkor szerzi meg a 6. cikk szerinti védelem alkalmazhatóságára való jogot, azaz a gyanúsított státust, amikor ezt a státust formálisan kijelölik számára, hanem akkor, amikor a hazai hatóságoknak valószínűsíthető okuk merül fel az adott személy bűncselekményben való részvételével kapcsolatban”.

Egyértelműen követi az EJEK autonóm, materiális gyanúsított (vádlott) fogalmát az Európai Unió Bírósága (EUB) is. (Lásd például az EUB Nagytanácsának (GC) 2021.11.23-i C-564/19. sz. ügyben hozott ítéletének 121. pontját, valamint az ott hivatkozott gyakorlatot).

A Be. a 878. §-ában felsorolt Európai Unió aktusoknak való megfelelést szol-

gálja. Ezért az ezen aktusokban említett jogok sérelme kapcsán mód nyílt az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni (Be. 490. §). Ezért fontos, hogy a Be. 878. § 31. pontjában említett, az ártatlanság védelméről szóló 2016/343 EU irányelv⁴ (12) és (48) preambulumbekzdése szintén az EJEK autonóm gyanúsított fogalmára hivatkozik, rögzítve azt is, hogy az irányelv alkalmazandó már a gyanúsítás közlését megelőzően is. A Be. 878. § 27. pontjában említett 2013/48/EU irányelv pedig a 3. cikk (2) bekezdése b) pontjában írja elő, hogy – az EJEK autonóm értelmezése szerinti – gyanúsított jogosult arra, hogy ügyvédi segítséget vegyen igénybe „bármely nyomozó vagy más illetékes hatóság által bármely nyomozási vagy más bizonyításfelvételi cselekmény lefolytatásakor”.

A hazai bírói gyakorlatban is létezik kapcsolódó döntés e kérdésben. Az EH 2014.09.B14. számon közzétett, a Kúria Bfv.I.162/2014. sz. ítéletének [13] pontja rögzíti, hogy „a szabad védekezés joga - ideértve a hamis okirati bizonyíték szolgáltatását is - a büntetőügy terheljét nem attól kezdve illeti meg, hogy vele szemben a nyomozóhatóság a megalapozott gyanút közölte, hanem már akkor is, amikor még tanúként hallgatja ki.” A szabad védekezés joga a büntetőügyben igénybe vett védői segítséget is jelenti.

Tehát az EJEK autonóm értelmezése szerint a gyanúsított státus kezdő időpontja, azaz a védelemhez való jog legkorábbi időpontja jóval korábbi lehet, mint a magyar szabályozás szerinti formális (eljárásjogi) gyanúsítási időpont. Egészen más megközelítést alkalmaz, mint a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható státust kiváltó cselekmények köre, így még ezt a státust is megelőzheti időben. De mi a kapocs az EJEK döntései és a Be. szabályai között? Miért kell a Be. szabályait az EJEK döntéseinek megfelelően értelmezni?

III. Az EJEK értelmezésének iránymutató jellege – az egyenértékűség elve

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerint „A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez.” Tehát a védekezéshez és védelemhez való alapjog a „büntetőeljárás

alá vont” személyt illeti meg. Ebből következően a büntetőeljárás alá vont személy által, e jogának érvényesítése érdekében meghatalmazott ügyvédje védőnek minősül. A védő által kezelt információk pedig védői titkot képeznek. A védő és a védett személy (Be. 386. § (2) bek.) közötti kommunikáció és a védői feljegyzések pedig abszolút foglalási és a hatóságok általi megismeréssel szembeni abszolút immunitást élveznek a büntetőeljárásban. A kérdés tehát az, mely időponttól lesz valaki „büntetőeljárás alá vont” személy.

Az Alkotmánybíróság többször deklarálta, hogy „Abban az esetben, ha egy adott hazai jogszabály azonos tartalmú az Egyezményben⁵, vagy annak valamelyik kiegészítő jegyzőkönyvében foglalt joggal, vagy ha e jog biztosítására irányuló kötelezettség teljesítését szolgálja, (...) az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Emberi Jogok Bírósága által kibontott) jogvédelem szintje.”

Az egyszerűbb hivatkozhatóság miatt nevezzük ezt az alapelvet az egyenértékűség elvének. Ennek lényege, hogy ha az alkotmányos alapjog egyenértékű (azonos tartalmú) a nemzetközi egyezményekben megfogalmazott joggal, akkor az Alaptörvény szerinti alapjogvédelem legalább olyan tartalmú, mint az EJEB ítéleteiben biztosított jogvédelem.

Ezt az alapjog-értelmezési elvet rögzítette többek között az Alkotmánybíróság a következő határozatokban: 61/2011. (VII. 13.) AB határozat (ABH 2011, 291, 321), 166/2011 (XII. 20.) AB határozat, a 32/2012. (VII. 4.) AB határozat [41] pontja; a 43/2012. (XII. 20.) AB határozat [67] pontja, a 4/2013. (II. 21.) AB határozat [19] pontja, a 7/2013. (III. 1.) AB határozat [30] pontja, 8/2013. (III. 1.) AB határozat [48] pontja; a 22/2013. (VII. 19.) AB határozat [16] pontja, a 25/2013. (VII. 19.) AB határozat [27] pontja, 33/2013. (XI. 22.) AB határozat [24] pontja, a 36/2013. (XII. 5.) AB határozat [26] és [28] pontja, a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat [33] pontja, a 30/2015. (X. 15.) AB határozat [35] pontja, a 15/2016. (IX. 21.) AB határozat [42] pontja, a 2/2017. (II. 10.) AB határozat [65] pontja.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt alapjogvédelem egyenértékű az EJEE 6. cikk 3. § c) pont-

jának, a tisztességes eljáráshoz való jog részeként megfogalmazott alapjoggal, mely szerint „Minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van - legalább - arra, hogy ... személyesen, vagy az általa választott védő segítségével védekezhessen...”. Szintén fennáll a tartalmi egyezés az Európai Unió Alapjogi Chartája („Charta”) 48. cikk (2) bek. rendelkezésével, melyek szerint: „Minden gyanúsított személy számára biztosítani kell a védelemhez való jogának tiszteletben tartását”.

Tehát az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében szabályozott alapjog tartalma az egyenértékűség elvéből következően nem lehet szűkebb, mint az EJEE 6. cikk 3. § c) pontja és a Charta 48. cikk (2) cikk értelmezésére rendelkezésre álló következtetés EJEB joggyakorlat szerinti jogvédelmi szint.

IV. Az egyenértékűség elvének következménye az EJEB döntéseinek irányadó jellege

A fentiekből következően az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerinti „büntetőeljárás alá vont” státusz tartalmára az EJEB kiforrott joggyakorlata (well-established case-law) alapján ki-munkált autonóm „gyanúsított” („vád-lott”) értelmezés az irányadó. E joggya-

hoz és a védekezéshez való jog, és a Be. 45. § (1) bekezdése alapján sem lehet olyan következtetést levonni, hogy az a személy, aki a Be. szerint még nem lett „bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható” – 2020. december 31-ig hatályos szabályok szerint gyanúsított – ne adhatna érvényesen védői meghatalmazást.

Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja⁶. Ezért a védelemhez való alapjog tartalmára vonatkozó minimum jogvédelmi szintet minden jogalkalmazónak a fentiek szerint kelle-ne alkalmaznia.

V. A Charta az elsődleges EU jog része, ezért közvetlenül hatályosuló szabály

A Charta 48. cikk (2) bekezdésének a magyarországi büntetőeljárásokban alkalmazandó jellege nem csak az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdéséből és az egyenértékűség elvéből következik, hanem abból is, hogy az EUSZ⁷ 6. cikk (1) bekezdése szerint a „Charta ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések”. Ezért a Charta minden EU tagállamban közvetlenül hatályosuló norma, azaz az Európai Unió elsődleges jogával egyező kö-tőerővel bír, mely „elsőbbséget élvez a nemze-ti jogok felett”.⁸

A büntetőeljárás megindulását megelőzően keletkezett védői titok törvényi védelme csak akkor éled fel, ha a védelemhez való jog megnyílik.

korlat autonóm (materiális megközelíté-sű) értelmezést alkalmaz a „gyanúsított” („vádlott”) fogalmára az EJEE 6. cikk 3. § c) pontja és a Charta 48. cikk (2) cikk értelmezésekor. Ennek alapján a gyanúsított státus már akkor megállapítható, „amikor a hazai hatóságoknak valószínűsít-bető okuk merül fel az adott személy bűncse-lekményben való részvételével kapcsolatban”.

Ebből pedig az következik, hogy a „büntetőeljárás alá vont” fogalom nem azonosítható a „bűncselekmény elköve-tésével megalapozottan gyanúsítható” fogalommal és még kevésbé a Be. gyanúsított fogalmával. Ezért a Be. 3. § (1) be-kezdése alapján nem vonható le olyan következtetés, hogy a még nem gyanúsított személyt ne illelné meg a védelem-

A Charta elsődleges uniós jogi jellegéből következik az EJEE elsődleges jogi kötőereje is. A Charta 52. cikk (3) bekezdése szerint amennyiben a Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az EJEE-ben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni. A Charta 48. cikke és az EJEE 6. cikk (3) bekezdése egyező tartal-mát, valamint az EJEB ítéleteinek irány-adó jellegét az EJEB és az Európai Unió Bírósága (EUB) is többször deklarálta. E körben csak két EUB nagytanácsi ítéletet hivatkozom a közelmúltból: a 2021. feb-ruár 2-i, C-481/19. sz. „Consob” ügyben hozott ítélet 37. pontját és a 2021. novem-ber 23-i C-564/19. sz. ügyben – Vasvári Csaba PKKB bírő, büntetőeljárásban kez-

deményezett előzetes döntéshozatali kérelme alapján – hozott ítélet 101. pontját.

VI. A hivatalos értesítés

Az EJEE 6. cikkéhez kiadott Útmutató 17. pontja és az ott hivatkozott esetjog szerint a gyanúsítás olyan hivatalos értesítés, mely bűncselekmény elkövetésére vonatkozik és amely a gyanúsított helyzetét lényegesen befolyásolja. Az Útmutató 17. és 450. pontjának együttes értelmezése alapján egyértelmű, hogy az EJEB autonóm „gyanúsított” státusnak két feltétele van: legyen folyamatban az adott személlyel szemben büntetőeljárás és legyen egy olyan hatósági cselekmény, melynek eredményeképp ő alappal gondolhatja úgy, hogy büntetőeljárás folyik ellene. Ez esetben a helyzetére gyakorolt lényeges hatás nem lehet kérdéses. Ezen időponttól természetes, hogy egy személy – akár védőügyvéd segítségével – védekezhessen gyanúsítása elkerülése érdekében.

A „hivatalos értesítés” vagy „más módon történő tudomásra hozatal” bármely hatóságtól eredő – közvetlen vagy közvetett – tájékoztatás lehet, melyből alappal vonható le az a következtetés, hogy az illető ellen folyamatban van büntetőeljárás. A „hivatalos értesítés” lehet szinte bármely nyílt nyomozati cselekmény. Például egy kutatás, melynek során tanúként nem hallgatják ki a kutatott személyt, vagy az adott személy ügyvezetése alatt álló céget érintő zár alá vétel, más hatóság határozatában írt egyértelmű utalás folyamatban lévő büntetőeljárásra, esetleg egy egyértelműen büntetőjogi tényállásba illeszkedő hatósági tény-állítás. Gyakorta előfordul az is, hogy tanúk idézésében már egyértelműen megjelölik, ki ellen folyik a nyomozás, de a kérdések alapján is egyértelművé válhat ez a személy, melyről a tanú tájékoztatást adhat. Ez is közvetett hivatalos értesítésnek tekinthető.

Kadlót Erzsébet szerint a személy telefonján (bizonyíthatóan) alkalmazott lehallgatás is ide sorolható⁹. Kifejti a következőket: „Mintán a Be. sem a materiális gyanú kategóriáját követi, teljesen egyértelmű, hogy ha vele szemben előzetes eljárás már leplezett eszközt alkalmaznak, annak oka van, így tehát már ekkor jogosult a védelemre. Ekként az a kommunikáció, melyet a bűncselek-

ménnyről folytat az ügyvéddel, se nem hallgatható, se nem felhasználható.” Fenyvesi Csaba ilyen aktusként a feljelentést említi¹⁰. A Deweer kontra Belgium¹¹ ügyben (41-47. §§) az ügyész által küldött, büntetőeljárás elkerülése érdekében, pénzüsszeg befizetését kérő (egyezségi ajánlat tartalmú) levél is „büntetőjogi vád” fennállásának minősült, Deweer urat ezért megillette a védelemhez való jog.

VII. Összefoglalás: a Be. helyes

értelmezése alapjogi megközelítésben

A fentiek alapján azt láttuk, hogy az EJEE autonóm értelmezése szerinti „gyanúsított” kategória, egyező tartalmú az Alaptörvény XXVIII cikk (3) bekezdésében írt „büntetőeljárás alá vont” státussal. Ez sokszor időben korábban bekövetkező állapot, mint a Be. 386. § (1) bekezdése vagy – 2021-től – a Be. 38. § (3) bekezdése szerinti „bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy” fogalom. Inkább a Be. 343. § (1) bek. a) pontja szerinti – „aki a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhet” – kifejezéshez van közelebb. Külön kiemelendő, hogy a Be. 386. § (2) bekezdése kifejezetten a gyanúsítás időpontja előtti védői jogokról beszél a „védett személy” kapcsán.

Ezért tévedés a Be. 3. § (1) bekezdésének, vagy a Be. 45. § (1) bekezdésének – különösen a 2020. december 31. előtt hatályos – rendelkezését az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésének szűkítéseként értelmezni úgy, hogy a gyanúsítást megelőzően ne illethetne meg valakit a védői meghatalmazáshoz, a védelemhez és a védői titokhoz való alapjog. Ezt az értelmezést a Be. 386. § (2) bek. és a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 3. § harmadik mondata¹² is egyértelműen kizárja. A Be. 3. § (1) bekezdése ugyanis egy alapjogot kiterjesztő szabály a „hatékony” védelem megkövetelésével, a Be. 45. § (1) bekezdésének szabálya pedig szintén kiterjesztő tartalmú a védői meghatalmazásra jogosultak körének kibővítésével, melyet az „is” szócskával jelöl. Más alkotmányos értelmezésre nincs lehetőség.

A védői meghatalmazás érvényes, ha megfelel az Üttv. és a Ptk. előírásainak. Ebből következően a jövőbeli ügyre szóló „pro futuro” vagy „prospektív” védői meghatalmazás is érvényes. Akkor is így

van ez, ha büntetőeljárás még nincs is folyamatban. Ebben a vonatkozásban egyet kell érteni Ibolya Tibor jogértelmezésével.

A büntetőeljárás megindulását megelőzően keletkezett védői titok törvényi védelme azonban csak akkor éled fel, ha a védelemhez való jog megnyílik. Ez pedig akkor következik be, ha a „büntetőeljárás alá vont” státus a „védett személy” (ld. Be. 386. § (2) bek.) esetében bekövetkezik: tehát, ha a büntetőeljárás már megindult és erről bármiféle hivatalos értesítés történt. Ez azonban független attól, hogy a meghatalmazás mikor kerül benyújtásra a nyomozó hatósághoz, és attól is, hogy az mikor kelt. ■

Jegyzetek

- 1 <http://real.mtak.hu/170676/1/Ga-rajszkiZoltanMikortolvedoazugyved-MagyarJog2022.7-8422-430o.pdf>, másodközlés: <https://jogaszvilag.hu/szakma/mikortol-vedo-az-ugyved/>
- 2 <https://www.szon.hu/helyi-kozelet/2023/09/nyiregyhazi-jogasz-nap-szaktekintelyekkel>
- 3 https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_6_criminal_eng.pdf (2022.08.31.)
- 4 A Be. 878. § 31. pontja szerint ennek az irányelvnek való megfelelést is szolgálja.
- 5 Egyezmény, vagy EJEE = Emberi Jogok Európai Egyezménye, 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 6 Alaptörvény R) cikk (1) bek.
- 7 Az Európai Unióról szóló szerződés és az európai unió működéséről szóló szerződés (2016/C 202/01) (EUSZ)
- 8 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGIS-SUM%3AI14548>
- 9 KADLÓT ERZSÉBET: Adalékok a leplezett eszközök használatához – Védelemhez való jog a vízszint alatt, Ügyvédek lapja, LX. évfolyam 6. szám, 2021. november-december, 32.
- 10 FENYVESI CSABA: A védőügyvéd (A védő büntetőeljárás szerepéről és jogállásáról), Dialóg-Campus, Budapest-Pécs, 2002., 13., <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/17621>
- 11 <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57469>
- 12 „A jogszabályban nem ismételhető meg az Alaptörvény vagy olyan jogszabály rendelkezése, amellyel a jogszabály az Alaptörvény alapján nem lehet ellentétes.”